

نگاهی به عناوین واحدهای عملی رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی در دانشگاه‌های معتبر دنیا

یک نامه به سردبیر

ابراهیم جعفری پویان^۱، ریاض علائی کلجاهی*، فرهاد حبیبی^۱، شیوا طلوعی رخشان^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۹/۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۵

سردبیر محترم

تنوع موجود در واژگان به کار رفته جهت معرفی واحد‌های عملی رشته مدیریت خدمات بهداشتی درمانی منجر به ایجاد چندگانگی در نحوه اجرای واحد‌های عملی این رشته شده است. توجه کافی به تفاوت‌ها، اشتراکات موجود بین واژگان مختلف موجود در ادبیات علمی همچنین الزامات هر کدام می‌تواند دید بهتری به اساتید و سیاستگذاران جهت آموزش بهتر دانشجویان این رشته بیانجامد. بدین منظور، مروری بر عناوین واحد‌های عملی رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی در دانشگاه‌های معتبر دنیا انجام گرفت. دانشگاه‌های مختلفی در اقصی نقاط جهان مورد بررسی قرار گرفتند. از بین ۵۰ دانشگاه بررسی شده در نقاط مختلف جهان در زمینه دوره‌های عملی رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی (سلامت) با تنوع گسترده‌ای از اصطلاحات و واژگان مربوط به این لغات مواجه شدیم. از این رو، سعی شد تا دسته‌بندی مناسبی ارائه گردد تا دانشجویان و متخصصین این رشته، دید خوبی نسبت به این نامگذاری‌ها پیدا کنند.

Practicum and Field training

در برخی از دانشگاه‌ها دوره‌های آموزشی عملی با عنوان "Practicum" ارائه می‌شوند. این برنامه، در قالب دو دوره ۶۰ ساعته برگزار می‌شود. دانشجویان در دوره اول چالش‌ها، فرصت‌ها و حرفه‌های شغلی موجود در عرصه بهداشت و درمان را مورد کنکاش قرار می‌دهند. در دوره دوم نیز که ادامه دوره قبلی است، دانشجویان به طور اختصاصی تر در یکی از سازمان‌های سلامت در نقش سایه مدیر(ان) مجموعه در بخش‌های مختلف قرار می‌گیرند. دانشجویان موظف اند تا تمام فعالیت‌ها و مدت حضور خود در سازمان را مستند سازی و حیطة‌هایی که نیازمند ارتقا هستند را یادداشت کنند(۱).

در برخی از دانشگاه‌ها، حضور دانشجویان در Practicum به شکل پاره وقت و یا تمام وقت است که در محیط کاری حضور دارند و توسط ناظر ارزیابی می‌شود. در این حالت نیز دانشجوی موظف است یک مطالعه موردی، نظیر آماده سازی یک تحلیل استراتژیک از وضعیت سازمان تهیه و آن را در جمع سایر هم دوره‌ای‌ها ارائه نماید. نتایج این ارائه توسط متخصصان سلامت و اعضای دانشکده پایش می‌شود(۲).

Capstone

دوره آموزشی "Capstone" عمدتاً در پایان برنامه‌های تحصیلی کارشناسی و کارشناسی ارشد و در ترم آخر رشته مدیریت خدمات سلامت ارائه می‌شود. نتیجه کار ارائه مقاله و گزارش شفاهی در محیط آکادمیک به استاد مربوطه است. Capstone در قالب پروژه ارائه می‌شود. به عنوان مثال: همکاری با مدیر جهت بازبینی در سیاست‌ها و روش‌های موجود با هدف ارتقای کارایی، پایلوت برنامه‌های جدید نظیر سیستم نوین ثبت مدارک پزشکی، طراحی برنامه و روند اجرای مانور مدیریتی بحران، راه‌اندازی و هدایت کمپین‌های مجازی با هدف بازاریابی یا جذب منابع مالی برای سازمان، کمک به بیمارستان جهت افزایش حجم مراجعین با هدف درآمد زایی از پروژه‌هایی هستند که دانشجویان عهده دار می‌شوند(۳). همچنین این برنامه به طور عمده بر مبنای مشاهده و گزارش نویسی است و دانشجویان به استاد دانشگاه گزارش می‌دهند در حالی که در Practicum و Internship مرجع اصلی اخذ تاییدیه و گزارش دهی ناظر محیطی یا فردی در بیرون از محیط دانشگاهی است(۷).

^۱ گروه مدیریت و اقتصاد بهداشت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران (*نویسنده مسئول)
شماره تماس: ۰۹۱۴۴۰۴۴۷۷۸ | riazalaei@yahoo.com

Residency

"Residency" عبارت دیگر رایج به کار رفته در رشته مدیریت خدمات سلامت است. این برنامه جزء تجربی (میدانی) از کل کوریکولوم آموزشی رشته مدیریت خدمات سلامت است که در آن دانشجوی (ترجیحا تحصیلات تکمیلی) با انجام کار عملی در سمت‌های مدیریتی در طیف متنوعی از سازمان‌های سلامت، خلاء بین آموزش نظری در دانشگاه و آموزش عملی در محیط کار را تکمیل می‌کند (۴). برنامه Residency که معمولا یک دوره ۱۱ یا ۱۲ ماهه برای دانشجویان مقطع ارشد در رشته مدیریت خدمات سلامت است، با هدف آموزش تجربی یا عملی در یک محیط علمی-پزشکی با زمان بندی‌های متنوع در طول سال اجرا می‌شود. رزیدنت‌ها در بیمارستان‌های مراقبت حاد و یا طولانی مدت حضور یافته و با رهبران سازمانی دیدار می‌کنند و مهارت‌های سازمانی را فرا می‌گیرند. در دانشگاه‌های بررسی شده این عبارت بیشتر در رابطه با تحصیلات تکمیلی بویژه در مقطع ارشد کاربرد دارد. این دوره به عنوان بخش ضروری از دوره تحصیلی محسوب می‌شود (۵).

Internship

"Internship" عنوان یک دوره ادغام یافته آموزشی است که فرصت کسب دانش عملی و مهارت‌های شغلی مرتبط با حیطه تحصیلی را برای دانشجوی فراهم می‌کند. در این دوره دانشجوی عنوان "اینترن" را دارد. وظیفه اینترن اجرایی کردن مفاهیم نظری که در طول دوره تحصیلی خود یاد گرفته به واقعیت‌های اجرایی، که عمدتا در پایان دوره آموزشی برگزار می‌شوند، است. همچنین مهارت‌های یاد گرفته شده در این دوره می‌تواند در تعیین آینده شغلی دانشجوی موثر واقع شود. مدت زمان لازم برای دوره اینترنی متفاوت است. در برخی منابع ۲۲۵ ساعت به ازای هر ترم تحصیلی عنوان شده است (۶). لازم به ذکر است، کسانی که ۵ سال تجربه کاری مشابه مدیریتی در واحدهای سلامت دارند از گذران این دوره معاف می‌شوند. لذا این دوره برای کسانی که تجربه کاری مرتبط کمی دارند و یا تجربه کاری آنها در زمینه مدیریت سلامت نبوده مفید و ضروری است. Internship به دو دسته مراقبت طولانی مدت و کوتاه مدت با توجه به تفاوت‌هایی که این دو نوع خدمت و مدیریت آنها دارند تقسیم بندی می‌شوند. تمرکز فعالیت‌ها در هر دو حالت بر ارائه راهکارهایی برای حل مشکلات، ارتباطات اثربخش، و مهارت‌های تحقیقاتی متمرکز هستند.

تمرکز پروژه‌ها بیشتر بر روی یادگیری از طریق ارائه خدمت^۲ بوده و دانشجویان نقش فرهنگ، موارد اخلاقی و تاثیرات اجتماعی سازمان^۳ را مورد کنکاش قرار می‌دهند (۸). برخی از دوره‌های Internship در مقطع ارشد معمولا بین سال اول و دوم قرار می‌گیرند که از آنها به عنوان "Summer Internships" (یا به اصطلاح "کارورزی تابستانی") یاد می‌شود. هدف از این دوره‌ها این است که وقتی دانشجوی به طور تمام وقت در اختیار یک سازمان قرار می‌گیرد، درک مناسبی از واقعیات صنعت سلامت به دست می‌آورد. لذا در سال دوم تحصیل خود، با دید بهتر و انگیزه‌های بالاتر ادامه تحصیل می‌دهد (۹).

تفاوت‌ها و شباهت‌ها

هر سه برنامه (Internship, Capstone, Practicum) دارای سه بعد دانشجوی، ناظر محیطی و ناظر دانشگاهی^۴ (منتور) هستند. جهت گذران دوره عملی، قراردادی بین سه طرف منعقد می‌شود که مواردی نظیر اهداف ناشی از برنامه، محیط برگزاری، نحوه ارزیابی، نقش هر کدام از طرفین، پرداختی‌ها و سایر مطالب موثر در این قرارداد ذکر می‌شوند.

تفاوت بین Internship و Practicum

اگر چه هر دو در صدد افزایش دانش عملی دانشجویان هستند، ولی هدف و دید این دو با هم تفاوت‌هایی دارد. در دوره Practicum، دانشجویان به شکل محدود و تحت نظر اساتید دانشگاه و کارشناسان اجرایی مشارکت محدودی در کارها دارند، ولی وظیفه اصلی دانشجوی مشاهده و مستند سازی است. همچنین، به موازات کسب تجربه کاری در محیط کار دانشجویان در حقیقت یک واحد درسی را کسب می‌کنند. تفاوت این دو بیشتر در این است که در Practicum دانشجوی تحت نظارت یک ناظر (منتور) قرار می‌گیرد و بیشتر جنبه یادگیری و آموزش دارد. در حالی که اینترن رسماً زیر نظر یک سرپرست قرار می‌گیرد و مانند یک شغل مسئولیت پذیرفته و برخورد با وی بیشتر از نوع رئیس-مرئوسی است (۷). الزامات دوره Practicum از محیطی به محیط دیگر متفاوت است، ولی به طور کلی دانشجوی باید کمتر از ۱۰ ساعت در هفته در محیط کار حضور داشته باشند. در طرفی دیگر، در دوره Internship اگرچه دانشجوی تحت نظر کارشناس کار می‌کند، ولی تفاوت در اینجاست که اینترن به مثابه یک کارمند رسمی که

^۲ Service learning^۳ Community impact of the organization^۴ Triangle: Student, Field supervisor and University mentor^۱ Intern

است، دانشجوی نتایج حاصل از دوره Practicum را با الهام از مطالب نظری آموخته شده در دانشگاه ادغام کرده و در قالب یک پروپوزال و سوال طرح شده بررسی و راه حل های احتمالی برای رفع مشکل در قالب مقاله یا گزارش شفاهی ارائه می دهد(11).

نتیجه گیری

عبارات مختلفی شامل مفاهیم مذکور و سایر مفاهیم^۱ به حین جستجو یافت شد. این عبارات بر حسب شرایط ممکن است جایگزین همدیگر شوند. آنچه در طراحی دوره حائز اهمیت است، تناسب دوره طراحی شده با شرایط حاکم در هر نظام آموزش- سلامت است. تعیین دقیق اهداف، وظایف، استانداردهای رفتاری و به طور کلی عقد قرارداد دقیق و شفاف جهت انجام دوره، تعیین استانداردهای مشخص برای ارزشیابی حین شروع دوره، درگیر کردن دانشجوی با محیط کار با ارائه پروژه هایی که فیلد نیاز واقعی دارد و از این طریق تضمین همکاری با او، تعیین ناظر میدانی که در عین نظارت مسیر را برای دانشجوی تسهیل نماید و همچنین ناظر دانشگاهی که از دانش و پژوهش (علمی) محور بودن فرایند اطمینان یابد، مواردی هستند که لازم است به حین طراحی دوره های عملی باید توجه ویژه ای به آن ها شود. با بررسی تجارب سایر کشورها و محتوای دوره های عملی بویژه در رشته مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی می توان به بهبود و اثرگذاری بالای این رشته در کشور کمک بیشتری نمود.

مسئولیت مهمی بر عهده اوست و باید در قبال کارهایش پاسخگو باشد، فعالیت می کند. به طوریکه علی رغم پیگیری اینترن توسط استاد دانشگاهی این پیگیری در دفعات کمتر و با شدت پایین تر صورت می گیرد. اینترن اغلب اوقات تمام وقت در فیلد حضور دارد که به این جهت غالب اوقات کمک هزینه یا پرداختی به او صورت می پذیرد.(۱۰)

تفاوت بین Capstone و Practicum

هدف از Capstone به عنوان یک نیاز آکادمیک و به عنوان بخشی از کوریکولوم آموزشی تجربه را با برنامه آموزش نظری در طول دوران تحصیل ادغام می کند. حال آنکه Practicum ایجاد همراستایی بین فعالیت ها و اهداف شغلی دانشجوی است. همچنین در Practicum سعی می شود تا مفاهیم یاد گرفته شده و هنر تفکر نقادانه در حیطه های مورد علاقه وی به چالش کشیده شده و یادگیری عملی صورت پذیرد و از طرفی ممکن است گروهی یا فردی باشد در حالی که Capstone کامل فرد محور است (۵).

لازم به ذکر است، در مواردی می توان تجارب اندوخته شده در Practicum را در قالب یک گزارش تحقیقاتی در Capstone ارائه داد. به طور مثال در یکی از دانشگاه ها، پس از پایان دو دوره Practicum، در دوره کیستون که یک دوره ۹۰ ساعته

References

1. University M, Catalog C. 10/27/2020.
2. Commission on Accreditation Healthcare Management Education (CAHME). In: Health CU-SoP, editor. 2017-18.
3. Capstone Project Options, Master of Healthcare Administration: Concordia University Irvine; [Available from: <https://www.cui.edu/academicprograms/graduate/healthcare-administration/capstone>.
4. MHA Student Handbook, Academic Years 2020 - 2022: Florida agricultural and mechanical university; 2020.
5. Health JHBSoP. [Available from: <https://www.jhsph.edu/departments/health-policy-and-management/degree-programs/master-of-health-administration/residency-experience.html>.
6. Health Sciences Undergraduate Internship Manual. In: Health Co, University CS, editors.: Clayton State University.
7. Internships and Fellowships College of Community Innovation and Education UNIVERSITY OF CENTRAL FLORIDA 12494 University Blvd., Orlando, FL 32816, Contact Info2021 [Available from: <https://ccie.ucf.edu/hmi/internships-and-fellowships/>.
8. Health Care Management. In: Alabama Uo ,editor. 2020-2021.
9. SLOAN PROGRAM IN HEALTH ADMINISTRATION Cornell University: College of Human Ecology; 2021 [Available from: <https://www.human.cornell.edu/sloan/admissions/internships>.
10. Best Counseling Degrees; APRIL 28, 2021 [Available from: <https://b2n.ir/e20454>.
11. Midway University Course Catalog. In: University M, editor. Midway University 512 E. Stephens Street, Midway, KY 40347

¹ Field training •Field practicum, Assistanceship

An investigation of the regular terms used for nominating healthcare management practical courses in prestigious universities around the globe, a letter to editorial

Jaffari Pooyan.E¹, Alaei Kalajahi.R.^{1*} Habibi.F¹, Toloee Rakhshan.S¹

Submitted: 2021.11.30

Accepted: 2022.1.25

---

¹ Department of Health Management and Economics, School of Public Health, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran. E-mail: riazalaei@yahoo.com Tel: +98-914-4044778 (* Corresponding author)

Copyright © 2020 Scientific Association of Hospital Affairs, and Tehran University of Medical Sciences. Published by Tehran University of Medical Sciences.
 This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>). Non-commercial uses of the work are permitted, provided the original work is properly cited